



פרשת כי תצא תשפ"ב

זמני כניסת השבת



Baltimore, MD	7:06
Brooklyn, NY	6:56
Chicago, IL	6:50
Houston, Texas	7:15
Johannesburg, S. Africa	5:40
Lakewood/Deal, NJ	6:57
London, UK	7:13
Los Angeles, CA	6:49
Manchester, UK	7:24
Monsey, NY	7:57
Montreal, Quebec	7:24
Passaic, NJ	6:57
Toronto, Ontario	7:20
Yerushalayim	6:17
Zurich, Switzerland	7:32

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

כי תצא

בדין תחילתו באונס וסופו ברצון

כתיב בקרא כי יהיה נערה בתולה מאורסה לאיש ומצאה איש בעיר ושכב עמה והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההיא וסקלתם אתם באבנים ומתו את הנערה על דבר אשר לא צעקה בעיר וכו' ואם בשדה ימצא האיש את הנערה המארסה והחזיק בה האיש וכו' ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה.

ומבואר בקרא דבמקום ספק אם הנערה עברה במזיד או בשוגג אז יש לתלות אם היה בעיר או בשדה כי בשדה היא בחזקת אנוסה ובעיר היא בחזקת רצון כיון שלא צעקה. וברמב"ן הקשה דע"כ יש עדים וא"כ יודעים אם היה באונס או ברצון. ות"י הרמב"ן דאיירי שראו המעשה אבל לא ראו אם היה באונס או לא.

מיהו קשה בקרא זה דהרי דין התראה אינו אלא אם המותרה מקבל התראה והתיר עצמו למיתה כמפורש בסנה' דף מ' וברמב"ם פ"ב מסנה' ה"ב וא"כ אמאי חייבת מיתה בעיר על דבר אשר לא צעקה והרי ע"כ איירי בלי התראה ואמאי חייבת מיתה. ואי איירי עם התראה והתיר רה עצמה ואמרה אעפ"כ א"כ אמאי בשדה פטורה משום חזקת אונס.

ובמשך חכמה ת"י דקיי"ל דתחילתו באונס וסופו ברצון אף אם אמרה הניחו לו שאילו לא נזקק לה היא שוכרת אפ"ה פטורה דיצרה אלבשה (כתובות פ' נערה). לכן אם מצאוה עדים נבעלת לאיש בעיר והתירו בה והיא רוצה לבלי להפריש ממנו, חזקה שתחילת הביאה ברצון היה וחייבת מיתה אבל בשדה אין זו עדות דאימור תחילת ביאה באונס וכעת יצרה אלבשה דבשדה בסתם שהיא אנוסה וכמבואר בדברי הרמב"ם בריש הלכות נערה בתר לה יעו"ש עכ"ל.

וכדבריו כתב גם בהעמק דבר. וע"ש דבאמת קשה כיון שאמרו שהסוף הוא אונס א"כ אין נ"מ אם התחילה היה ברצון או באונס דעל הסוף אין חיוב שהוא באונס וגם אין חיוב על התחלה כיון דלא היה בהתראה. ולכן כתב דלא אמרו יצרה אלבשה אלא דוקא אם התחילה באונס אבל אם התחילה ברצון אז גם על הסוף יש חיוב. וכע"ז כתב תפארת ציון עה"ת.

continued on the next page - בשבילי הלכה

דברי הוותיק

והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כרי תות ונתן בידה (כדא)

אמר מרן המשגיח הגאון הרב ירם חם ליוואויץ זצלה"ה: ענין מצות הגירושין הוא שצריכים להתרחק מחבר רע, הוא מגרשה כדי להתרחק מכל רע שמצא סביבו. והחידוש הוא שזה אפ"י באשתו שהוא אוהב אותה, אך אעפ"כ אהבתו לא תמנע ממנו להתרחק מן הרע שמצא בה.

לא יעלים עיניו מחמת אהבתו, אלא יתחזק

דברי הימים

מרן המשגיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצלה"ה י"ח באלול תשכ"ה

מרן המשגיח זצ"ל היה נוסע מידי כשנתיים למדינות דרום אפריקה במאמץ לגייס כספים לטובת הישיבה הקד', כאשר הוא מרגיש את יד ה' המ' צליחה את דרכו למעלה מדרך הטבע.

דרכו הייתה שלא לבקש כסף לטרם בת הישיבה, אלא לשוחח עם האדם אליו הגיע עד שהלה הרגיש כי רצונו להיות שותף בהחזקת התורה.

באחת מנסיעותיו נאמר לו כי בעיר מרוחקת מאוד חי גביר יהודי אשר יש ביכולתו לתת סכומי כסף אדירים לטובת הישיבה. המשגיח זצ"ל לא השתהה ועלה על טיסה מיוחדת לאותה העיר.

כאשר הגיע לעת ערב לביתו של הגביר נשאל

בשבילי הלכה
CONTINUED

ועיקר החילוק שכתב בהעמק דבר דלא אמרו יצרא אלבשה אלא דוקא אם התחילה באונס אבל אם התחילה ברצון אז גם על הסוף יש חיוב, מצינו כן גם בפני שם בכתובות נ"א שהקשה מכריתות ט"ו ע"א דמתחייב על כל כח וכח ולא אמרינן יצרא אלבשו ות' דלא אמרינן כן אלא אם התחילה היה באונס. אך הקשה שם בהפלאה דגם לפי דבריו קשה מש בועות י"ח דאמרה לו נטמאתי וגמר ביאתו חייב על סוף ביאה ולא אמרינן יצרא אלבשו, דשם לא הכניס עצמו ברצון למצב של אונס. ולכן ת' שם בהפלאה דהא דאמרינן יצרא אלבשה אין זה ודאי אלא ספק ולא אמרינן כן אלא משום שיש לה חזקת כשרות כיון שהיתה אנוסה אבל באיש שחייב על כל כח וכח אין לו חזקת כשרות ולא אמרינן יצרא אלבשו. וגם לפי דברי הפלאה א"ש פירוש ההעמק דבר דכיון שבעיר היתה ותחילת ביאה היה ברצון לכן אין לה חזקת כשרות ולא אמרינן יצרא אלבשה.

אך בפנים יפות כאן ת' על קושיותיו דדוקא באשה אמרינן יצרא אלבשה ולא באיש ונמצא תחילתו באונס וסופו ברצון חייב. ולפי דבריו יוצא דבאשה לא אמרינן דחייבת על כל כח וכח וכן אינה חייבת על סוף ביאה. וכע"ז כתב בבית יעקב שם בכתובות. אך הקשה ע"ז מהגמרא בשבועות דמשמע דבאמרה לו נטמאתי וגמר ביאתו שניהם חייבים קרבן על סוף ביאה. ות' בבית יעקב דההיא גמרא איירי שלא ידעה שיש איסור בסוף ביאה ולכן מסתבר שעשתה ברצון ממש ויש לה דין שוגג אבל אם ידעה האיסור ומ"מ עברה בו אז אמרינן יצרא אלבשה ופטורה מקרבן. והפנים יפות לא חש לקושיא זה ונראה טעמו דכבר כתב בהפלאה דהא דמבואר בגמרא דבאמרה לו נטמאתי וגמר ביאתו שניהם חייבים קרבן על סוף ביאה היינו דוקא לר' יהודה דמחייב באפשר ולא קמכוין אבל להלכה פטורה מקרבן ע"ש. אולם לדברי הפנים יפות ובית יעקב יוצא דבאשה לעולם אמרינן יצרא אלבשה ואפילו אם הכניסה עצמה בתוך האונס, ול דבריהם אכתי קשה קושיית ההעמק דבר איך יפרשו הא דכתיב אם בשדה מצאה פטורה ממיתה ואם בעיר מצאה חייבת מיתה.

חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ובמימרא השניה אומר רבי חנינא נא שיראת שמים נמצאת באוצרו של הקב"ה, ושהיא חכמה רבה, א"כ לכאורה היא כן בידי שמים.

ועוד יותר נאמר שמוטב שלא העליתו, ובגמ' בשבת לא: אר"י לא ברא הקב"ה ער

מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה

תחזה סיבה מעוררת, וילדי יום יקושון מחשבותיך כי תזכור את בוראך, והיה לך זכרו למשיב נפש מדרכי תולדות גוש עפר, ובכל עריה תעור קשת מדעך לישר הדר רי טבעך. ומיראת השם ואהבתו והבושה מלפניו תוסיף מעלה תמיד ותשקוד על נקיון כפים וכרות רעיונים מורדים משר עפיך. והברו נושאי כלי נפשך ובזכרה יוצ' רה תעדה עדיה ותכלול יפיה, כמו שכתוב בה' יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל וכו', ואשר לא השיג המעלה הזאת יכנע לבבו וכ' גם יודע ויבחן כי התשובה מן הנפש החשובה.

דברים י, יד, ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ד' א' ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו ולעבוד את ד' א' בכל לבבך ובכל נפשך לשמר מצוה ד' וגו'.

ובילקוט רמז תתנ"ד: אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר מה ד' א' שואל מעמך כי אם ליראה וגו'. ומקשים אטו יראת שמים מילתא זוט' תא היא, והאמר ר' חנינא אין לו להקב"ה בבית גזיו אלא אוצר של יראת שמים בלבד שנאמר יראת ד' היא אוצרו, ותיר צו הן, לגבי משה מילתא זוטרתא היא. כן נאמר שם אמר"י משום ר' א' אין להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר מה ד' א' שואל ממך כי אם ליראה. וכתוב ויאמר לאדם ה' יראת ד' היא חכמה, דכן בלשון יונית"ה ה' היא אחת.

ולכאורה קשה, דמצד אחד אמר רבי

אנו נמצאים בחודש אלול שהם ימים של הכנה לימי הדין הבעל"ט. ימים אלו נקבעו ע"י משה רבינו אחרי חטא העגל, כשעלה למרום לבקש ולהתחנן מהקב"ה למחול על חטא זה, ובעליה האחרונה, כשהי' ברצון ולקבל את הלוחות האחד רונות, העבירו קול במחנה ע"י השופר משה עלה למרום אל תטעו עוד אחר ע"ז. ובאותה שעה נתעלה הקב"ה שנאמר עלה אלקים בתרועה, לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעים באלול כדי להזהיר לישראל שיער שו תשובה שנאמר אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו.

ובאור ישראל ו כתב: בעל מס"י בהקדמתו כתב כי לא יכתב רק דברים פשוטים, כן אנכי לא אכתב רק אשר נאמרו ונשנו רבות, כי יוה"כ לבד מצוותו הגדולה וכו' הוא תועלת גדולה לאדם להצילו מצרות רבות ונשגבות, הוא האדם אשר אין לכ נותו רק אנכי - אנכי הלזה, הוא המדבר הוא החושב הוא המתאוה וכו', הוא אנכי בעוה"ז, בשמירתו ציווי ד' ית"ש ישיג האדם - הוא האנכי - עונג גדול, - ובעברו ציווי ישיג צער נורא. בשע"ת (א, ג) ולא ימצא איחור התשובה זולתי בעוה"ר אם אשר הם ישנים שוכבים בלא דעת ותבר נות להם למהר להמלט על נפשם, ויש מהם נדחים מעל השם ברוך הוא, ולא יאמינו לעונש החטא.

ובשע"ת שער ב: ציין כי דרכי הסיבות שיתעורר האדם בהן לשוב מדרכיו הרעות הם ששה, ובכל אחד מהם למדנו דעת אחר באדם וכו' ויותר מהמה בני הזהר לשוב בכל יום ונפשך לטהר. מבלעדי

למו אלא כדי שיראו מלפניו שנאמר בקהלת והאלקים עשה שיראו מלפניו. והנה בראש הפסוק שם אמר שלמה המלך ידעתי כי כל אשר עשה הא' הוא יהי' לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. וברש"י פי' וז"ל: "ידעתי כי כל אשר עשה הקב"ה במעשה בראשית הוא ראוי להיות לעולם ואין לשנותו לא בתוספת ולא בגרוע, וכשנשתנה האלהי' צוה ועשה שישתנה כדי שייראו מלפניו, אוקיינוס פרץ גבולו בדור אנוש והציף שלישי של עולם והאלהים עשה שי' ראו מלפניו, שבעת ימים נשתנו הלוח חמה בדור המבול לזרוח במערב ולשקוע במזרח כדי שייראו מלפניו, חמה חזרה לאחוריה עשר מעלות בימי חזקיהו ובימי אחז אביו נתקצר היום ונתרבה הלילה ביום מותו כדי שלא יהא נספד כל זה כדי שיראו מלפניו, לפיכך אין טוב לאדם לעסוק אלא במצותיו ולירא מלפניו, עכ"ל.

ואולי אפשר לומר ליישב את סתירת המדרשים, הרי אנו יודעים שיש יראת העונש ויש יראת הרוממות. יראת העונש היא בידי אדם, הוא צריך ללמוד מהנעשה סביבו ולראות שיש עונשים, אבל יראת הרוממות זה לימוד וחכמה, וכבר כתב המס"י על הפ"סוק אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפ"שנה אז תבין יראת ד' - אין אומר אז תבין תכונה וכו', אז תבין הלכות, אלא אז תבין

יראה ואם יראה היא חכמה אז ד' יתן חכמה וזה בידי שמים, ואנו מתפללים והכן לבבנו אליך, וכן הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו, ובברכת קריאת שמע יחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ובמ' שלי אמר שלמה המלך לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה, פירוש כשרון המעשה ועזיבת העבירות יקרא חכמה וכו', וצריך שילמד עזות העברות וההפסד והאבדן הנמצא בהם להרחיק נפש מהן ולהוכיח עצמו בזכרון הענשים וזאת הידיעה תקרא מוסר.

ובמשנה אבות ג, ט: א"ר חנינא בן דוסא כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראתו אין חכמתו מתקיימת.

ובגמ' שבת י' אמר רבא בשעה שמכניסים אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, לפלגת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואפילו הכי אי יראת ד' היא אוצרו אין אי לא לא, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלייה הלך והעלה לו א"ל עירבת לי בהן קב חומטון א"ל לאו א"ל מוטב אם לא העלית, כך דברי תורה אם אין יראה אומרים לו מוטב שלא העלית את תורתך.

ובגמ' שבת י' אמר רבא בשעה שמכניסים אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, לפלגת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואפילו הכי אי יראת ד' היא אוצרו אין אי לא לא, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלייה הלך והעלה לו א"ל עירבת לי בהן קב חומטון א"ל לאו א"ל מוטב אם לא העלית, כך דברי תורה אם אין יראה אומרים לו מוטב שלא העלית את תורתך.

וצריך ביאור על דברי משה רבינו ועתה

וע"כ כל בן ישיבה הבא ללמוד ולהצליח בתלמודו לגדול ולהיות ת"ח גדול ולהיות מרביץ תורה גדול אזי יש לו לשמור סדרי הישיבה התפילות והלימודים בתורה וביראה ובמוסר התפילה בישיבה.

זהו יראתו קודמת לחכמתו.

והמזלזלים בתפילה בישיבה עליהם אמר הנביא כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי.

ויה"ר שיקויים בנו "לאהבה וליראה את שמך".

אלול תשע"ח



Parashas
Ki Seitzei

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this week's Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15

Changing the Mindset

Harav Hagaon Yehuda Wagshal Shlita

This week's parashah discusses the ben sorer u'moreh, who, Rashi says, deserves to die not because of his sins to date, but because of the sins he will invariably perform in the future:

בן סורר ומורה נהרג על שם סופו הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות. אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב.

From the behavior the ben sorer u'moreh exhibited in his youth, the Torah foresaw that he would continue along this path, until there's no hope for him. The Torah therefore says that it is preferable that he die innocent than that he die guilty.

The Gemara (Sanhedrin 88) notes that there is a way out for the ben sorer u'moreh, through which he can be saved from the fate of death: בן סורר ומורה שרצו: אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. If his parents can find it in their heart to forgive him for what he did to them, their mechilah is effective in averting his death sentence.

The Shem MiShmuel asks, how can that be? A ben sorer u'moreh is not killed because of what he did to his parents; he is killed because of what he will do! How, then, can the mechilah of the parents help?

It must be, answers the Shem MiShmuel, that if the parents are mochel, the future that the Torah predicts for this ben sorer u'moreh will also change.

Why, he asks, does the Torah predict such a dismal future for this boy? Doesn't everyone have the possibility of doing teshuvah, including a ben sorer u'moreh?

He answers that the ability to do teshuvah and change one's ways is purely in the zechus of the Avos hakedoshim. When a person is connected to the chain that begins with Avraham, Yitzchak, and Yaakov, he can access the purity they transmitted to us and access the power to do teshuvah. That's the reason the Midrash says that only Klal Yisrael have the possibility of teshuvah; a non-Jew does not, because he does not have what to go back to.

It is true, continues the Shem MiShmuel, that every person has the opportunity to do teshuvah. But a ben sorer u'moreh, who detached himself from his ancestral chain by stealing from his parents and rebelling against them, forfeits this ability to do teshuvah. If, however, his parents forgive him, they can reconnect him to the chain. That eliminates the dismal future that the Torah envisions for him, as he

now regains the ability to repent.

Forgiveness Inspires Fear

Perhaps we can add another dimension to this explanation of the Shem MiShmuel.

Rashi's wording is: הגיעה תורה לסוף דעתו — the Torah grasped the ultimate daas of the ben sorer u'moreh, and foresaw that he would go from bad to worse, until there is no hope for him. But what does this have to do with his daas? Shouldn't it say that the Torah grasped what his actions would ultimately be — הגיעה תורה לסוף מעשיו?

To understand this, let us consider the passuk in Tehillim, in Shir Hamaalos, **בִּי עֲמָדָה הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּגְרָא**. Rav Gifter wondered why Hashem's selichah would bring us to fear Him — on the contrary, if Hakadosh Baruch Hu does not forgive us, that should scare us! Now that He does forgive, why would His forgiveness evoke fear?

Rav Gifter explained that when a person sins and realizes he low he fell, he feels stuck and hopeless, and gives up. In this state of despair, a person can't bring himself to fear Hashem. Yirah is possible only when a person feels that there's hope. That idea is expressed in the words **בִּי עֲמָדָה הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּגְרָא**, which convey that since Hakadosh Baruch Hu forgives us, we have hope, and we can therefore fear Him.

This idea can be applied to the ben sorer u'moreh as well. The ben sorer u'moreh stooped to a really low level, stealing from and rebelling against his parents, who took care of him his whole life. The daas of this ben sorer u'moreh, therefore, is one of yiush: "Once I'm here, forget it." And he gives up on everything.

The Torah foresaw not the future actions of the ben sorer u'moreh — there can be worse aveiros than the ones he will ultimately perform — but his future daas. He's in such a low state of mind that he'll never be able to pull himself up and come back to the right derech, and that's why the Torah says that he should die innocent rather than dying guilty.

If so, we can better understand the Gemara's statement that the mechilah of his parents can overturn his sentence. Upon seeing that his parents are prepared to forgive him, the ben sorer u'moreh thinks to himself, "Look what I did, and still, Tatty and Mommy are willing to be mochel me. That means they value me for what I am, despite what I did." This dispels his yiush, his negative daas, and now he can indeed do teshuvah and change his mindset, in much the same way that Hashem's selichah inspires a person to yirah.

That's the lesson of the ben sorer u'moreh, and it's an important message for parents: The mechilah and sense of value that parents show their children is what will give them the koach to pull themselves out of possible yiush and return to avodas Hashem.

This is really a lesson for every person vis-à-vis himself as well.

Sometimes a person wants to change his ways, but he feels hopeless when he sees where he is, the madreigah he is on, and he doesn't have the daas, the motivation, to even try. And sometimes a person has to be mochel himself and value himself. That will help him change his daas, and once he does that, he can continue the process of **בִּי עֲמָדָה הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּגְרָא**.

